

Als Grups Parlamentaris

PROPOSTES AL PROJECTE DE LA LLEI D'ACTUALITZACIÓ, INCORPORACIÓ I MODIFICACIÓ DE DETERMINATS ARTICLES DEL CODI CIVIL DE CATALUNYA.

Versió actualitzada a data 9 d'octubre de 2023 (amb correcció d'errada)

ANTECEDENTS

I. A data 5 d'agost de 2021, les entitats INTERcids, Operadors jurídics pels animals; Fundació Franz Weber i Coordinadora de Professionals per a la Prevenció d'Abusos (CoPPA) vam presentar al·legacions en els tràmits de consulta de l'avantprojecte de Llei d'actualització, incorporació i modificació de determinats articles del Codi Civil de Catalunya, que ha estat estudiada per les tres entitats interessades.

II. El dia 18 de febrer de 2022, les esmenades entitats vam ser convocades a una reunió on se'n van exposar les observacions realitzades per l'Assessoria Jurídica del Departament de Justícia i la Comissió de Codificació de Catalunya, facilitant-nos còpia de la Memòria que dona resposta a les al·legacions proposades, acceptant i incloent part de les propostes que van realitzar. El dia 7 de març de 2022, tal i com es va acordar a la reunió, vam presentar les Observacions a la memòria sobre les al·legacions presentades, per tal de demanar la revisió d'algunes esmenes rebutjades.

III. Posteriorment, s'han realitzat reunions amb diversos grups parlamentaris, amb la finalitat de presentar i exposar propostes de millora que encara no havien estat incloses. Fruit d'aquestes reunions de treball, s'han acceptat més propostes, constant al Projecte presentat a la Mesa del Parlament.

IV. Tot i així, les entitats aquí proposants, considerem que encara hi ha marge de millora per aquesta reforma del Codi Civil de Catalunya. Amb el present document, traslladem als Grups Parlamentaris les propostes que a continuació s'exposen i justifiquen, les quals s'abordaran a la compareixença prevista pel proper dia 11 d'octubre.

NOTA PRÈVIA: En aquest document s'inclouen les propostes realitzades per aquestes entitats i que ja han estat acceptades i incloses al Projecte, ressaltades de color **negre**. En color blau i remarcades s'assenyalen les propostes que considerem haurien de ser incorporades.

PROPOSTES

1. Esmena de modificació de l'exposició de motius

Es proposa modificar els següents paràgrafs de l'exposició de motius:

1.1 Modificar el paràgraf sisè de l'exposició de motius:

[...]

L'actualització que es fa del llibre V, relatiu als drets reals, és per introduir modificacions a la regulació de la propietat horitzontal i el dret de penyora i per considerar de manera específica als animals, d'acord amb la voluntat d'una visibilització clarificadora i tuïtiva del seu estatut. L'atenció als animals genera, també, precisions puntuals en **els llibres II i IV**, relatives als conflictes que sorgeixen en les situacions de crisi familiar pel que fa a la seva tinença i **la destinació dels animals en condicions de protecció i benestar quan es produeix la mort de la persona que té els animals al seu càrrec.**

Atès que els animals continuen sent apropiables per l'ésser humà, es regulen certs aspectes de la venda dels animals en el llibre VI.

En l'actualitat els registres d'animals domèstics a Catalunya arriben gairebé 1,5 milions. La creixent i generalitzada convivència amb animals és una realitat que no pot ser obviada, amb directes implicacions per a les persones que es fan càrrec d'ells, i que comporten noves circumstàncies i conflictes als quals el codi civil ha de donar adequada resposta.

1.2 Afegir un paràgraf dotzè a l'exposició de motius:

[...]

La Convenció de les Nacions Unides sobre els drets de les persones amb discapacitat, de 13 de desembre de 2006, que va entrar en vigor el 3 de maig de 2008, estableix en l'article 1 que l'objectiu de la mateixa és "promoure, protegir i assegurar el gaudi ple i en condicions d'igualtat de tots els drets humans i llibertats fonamentals per a totes les persones amb discapacitat i promoure el respecte i la seva dignitat inherent." Malgrat el temps transcorregut i que les regles contingudes en la mateixa són plenament vigents, ja que formen part del nostre ordenament intern, la legislació civil i processal afectada encara no ha estat modificada ni adaptada a dia d'avui. L'acomodació de la normativa que incorpora la Llei ha estat, de moment, parcial, tot i que molt significativa, en la mesura que s'han capgirat en el sentit indicat els principis rectors. S'ha considerat convenient deixar per a un moment posterior la reforma dels sistemes de protecció.

En relació amb la protecció dels menors, la reforma atén també al vincle existent entre els maltractaments als animals i la violència domèstica i de gènere i el maltractament i abús sexual infantil, de manera que en el llibre II es contemplen limitacions a la guarda i custòdia quan hi ha indicis de comissió de delictes contra els animals o amenaça de causar-los.

JUSTIFICACIÓ:

En coherència amb la modificació que proposem de l'article 233-11.3 del Codi Civil de Catalunya, entenem que cal revisar una possible acceptació de la proposta, per tal de fer constar a l'exposició de motius el sentit de la reforma. L'argumentació en aquest cas va lligada a la què en farem més extensament a la proposta de redacció de l'article 233-11.3, en tant que aquest precepte prohibeix l'atribució de la guarda al progenitor contra el que s'hagi dictat sentència per actes de violència familiar o masclista, i precisament la Llei 5/2008 del dret de les dones a erradicar la violència masclista, modificada per Llei 17/2020 de 22 de desembre, inclou la violència contra els animals com a una forma de violència masclista, considerant-la violència ambiental dins de les formes de violència psicològica, fet que justifica l'addició pretesa. Però en el mateix sentit, no es pot ignorar que la mateixa violència exercida contra les dones a través del maltractament als animals és susceptible de ser dirigida contra els fills o filles.

1.3 Modificar els paràgrafs setzè i dissetè de l'exposició de motius (actuals paràgrafs divuitè i dinovè):

[...]

Per últim, l'article 511-1.3 del llibre V del Codi civil de Catalunya va establir que els animals estan sota la protecció especial de les lleis i no es consideren coses, de manera que només se'ls apliquen les regles dels béns en allò que permet llur naturalesa. Amb aquesta redacció es volia reconèixer, d'acord amb la sensibilitat i la conscienciació de la ciutadania, la impossibilitat d'assimilar-los a les coses materials. A dia d'avui, gairebé quinze anys després, la conscienciació social esmentada ha evolucionat: els animals són l'objecte de tractament específic en l'àmbit del dret privat, cosa que fa convenient la plasmació explícita als Còdis.

Certament, les reflexions superen les coordenades del dret privat, però és el moment d'incorporar aquells aspectes relacionats amb els animals que pertanyen inequívocament al dret civil. Existeixen diferents opcions en dret comparat i es vol destacar, com a legislació pionera, **la reforma austríaca (1986), alemanya (1990) i Suïssa (2003)**, que van deixar ben clar que els animals no tenen la condició de coses i atén, per exemple, com a paràmetre d'actuació en alguns supòsits a la que considera 'la millor solució per a l'animal', valorant el seu benestar; també alguns estats dels EEUU tenen una regulació innovadora, com ara Califòrnia. I, en aquests moments, també es pot esmentar **francesa (2015), portuguesa (2017) i belga (2019)** o l'existència d'un projecte al congrés dels diputats espanyol, pendent de discussió. L'objectiu és coincident: fer palesa l'atenció i protecció singular dels animals, fonamentada en el respecte a la seva condició d'éssers vius.

En concret, es pretén una presentació més clara dels animals, mitjançant la incorporació d'un precepte que els contempli de manera específica en seu de drets reals i la referència explícita a l'epígraf del títol I del llibre V. Així, el nou article 511-3 parteix de considerar-los éssers vius amb sensibilitat física i psíquica, fet que justifica d'una manera encara més clara que només se'ls apliqui la normativa dels béns en allò que ho permeti la seva naturalesa. D'altra banda, l'article fixa els criteris a tenir en compte per resoldre els conflictes sobre la titularitat o la tinença dels animals de companyia, atenent al seu benestar i a altres circumstàncies com ara

l'ús al que es destinen o el vincle emocional més estret amb ells, sense que prevalgui necessàriament la titularitat formal o administrativa. **Així mateix es reconeix expressament el dany o sofriment moral per la pèrdua o dany causat a un animal de companyia, que ja és una realitat reconeguda en nombrosos pronunciaments judicials.** Atès que a dia d'avui la majoria de disputes sobre la tinença dels animals de companyia sorgeixen en les situacions de crisi matrimonial o de parella, s'afegeixen dues referències succintes al capítol III del llibre II. Es vol que el conveni regulador pugui incloure el règim de tinença –o, si és el cas, de titularitat dels dits animals i que l'autoritat judicial **pugui adoptar les mesures provisionals el règim de convivència dels animals o** fixi el règim de tinença o, si és el cas, de titularitat– amb el suport dels criteris de l'article 511-3. **Igualment, s'afegeix en el llibre II la possibilitat de preveure la cura dels animals en el document de voluntats anticipades i als supòsits de pèrdua sobrevinguda de la capacitat.**

JUSTIFICACIÓ:

Les esmenes responen a una actualització normativa i a les modificacions normatives proposades en els llibres i articles que es detallen a continuació.

2. Esmena de modificació de l'estructura i continguts

Es proposa modificar els següents paràgrafs de l'estructura i continguts:

2.1 Modificar el darrer paràgraf de la secció dedicada al Llibre II de l'apartat Estructura i continguts:

Llibre II

[...]

Així mateix, el llibre II incorpora **diverses referències** als animals, pel cas que calgui determinar la seva tinença, ja sigui en seu de conveni regulador, **mesures provisionals** o mesures definitives, a instància d'una de les parts; **per evitar que quedin desemparats incloent previsions respecte el document de voluntats anticipades**. I, finalment, s'amplien els supòsits de limitació en l'atribució de la guarda, **atenent a la concurrència de violència o amenaces contra els animals per part del progenitor quan hi hagi hagut sentència ferma per delictes contra els animals amb els que els fills o filles convisquin o formin part del seu àmbit familiar**. Per últim, en el capítol dels aliments d'origen familiar, es clarifiquen les causes de desheretament que donen lloc a l'extinció del dret, tenint presents els conflictes que s'han plantejat a la pràctica i els pronunciaments judicials.

JUSTIFICACIÓ:

En tant que prèviament s'ha acceptat modificar la frase sobre les mesures que l'autoritat judicial adopta en defecte de pacte (és a dir, l'article 233-4.2 del CCC) que "fixi el règim de tinença –o si és el cas, de titularitat- amb el suport dels criteris de l'article 511-3", extrem que també es recull i s'accepta a l'articulat, considerem oportú afegir la menció a les mesures provisionals junt amb les definitives, en tant que es tracta de dos moments processals diferents que afecten al règim que s'està regulant.

En quant a les mencions sobre el document de voluntats anticipades, el poder en previsió de pèrdua sobrevinguda de capacitat i als criteris sobre l'exercici de la guarda, es proposen a aquest text alternatiu en coherència amb les propostes de modificació que reiterem sobre els arts. 212-3 i 233-11.3.

2.2 Modificar els dos darrers paràgrafs de la secció dedicada al Llibre IV de l'apartat Estructura i continguts:

Llibre IV

[...]

Pel que fa a la regulació del desheretament, s'han introduït dues novetats. D'una banda, es precisa que el «maltractament greu» que el justifica inclou el maltractament de caràcter psicològic, **incloent dins d'aquest tipus de maltractament, l'exercit contra els animals del testador, que es recull com a causa de desheretament autònoma per la seva especial naturalesa. S'introdueix una nova causa de desheretament com és el maltractament als animals.** D'altra banda, pel que fa a la possibilitat d'impugnació del desheretament per la persona legitimària, s'inverteix la càrrega de la prova en el cas que la causa sigui l'absència de relació familiar entre la persona causant i la legitimària. Ara li correspon a aquesta última provar la inexistència de la causa, atès que, a la pràctica, s'havia posat de manifest que a qui té el títol hereditari li és molt difícil de demostrar l'absència de relació familiar exclusivament imputable a la persona legitimària que justifica el desheretament.

Pel que fa a la regulació de l'acceptació de l'herència, les modificacions introduïdes s'orienten a protegir la posició de la persona hereva, tant si ha acceptat purament i simple l'herència, com si ho ha fet a benefici d'inventari. En el primer supòsit, l'hereva segueix responnent de les obligacions de la causant i de les càrregues hereditàries amb els béns relictos i amb els seus béns propis, però aquests últims només poden ser perseguits si els primers són insuficients. I, en especial, en el cas de deutes de la causant derivats de fiances, avals o d'altres garanties personals que l'hereva desconegués al moment d'acceptar l'herència, aquesta respondrà només amb els béns hereditaris que subsisteixin al moment en què tingui coneixement de la seva existència. En el supòsit de l'acceptació a benefici d'inventari, les modificacions introduïdes són les següents: en primer lloc, malgrat que l'inventari ha d'incloure tots els deutes de la causant, es presumeix fet en forma encara que no s'incloguin fiances o d'altres garanties personals o reals per deute aliè prestats per la causant, si la persona creditora no n'hagués requerit fefaentment el seu pagament; en segon lloc, en el cas d'obligacions de la causant desconegudes per la persona hereva, la satisfacció de les quals es reclami amb posterioritat a la confusió de patrimonis, l'hereu o l'hereva només respon amb els béns hereditaris que subsisteixin; en tercer lloc, s'especifica que les persones hereves menors d'edat o posades en tutela o curatela i les hereves de confiança gaudeixen del benefici legal d'inventari, sigui quin sigui el moment en què acceptin l'herència. **Finalment, es vol evitar que els animals quedin en una situació de desemparament davant la mort de la persona que els tenia al seu càrrec.**

JUSTIFICACIÓ:

En coherència amb l'adició que proposem a l'article 451-17.2 del Codi Civil de Catalunya, esdevé necessària la menció en aquest apartat de l'Exposició de motius el maltractament animal com a forma de maltractament psicològic greu envers al causant entre les causes de desheretament,

independent de la previsió de l'article 451-17 del maltractament de caràcter psicològic genèric, en tant que a efectes pràctics, la realitat és que la manca de previsió expressa en el sentit que proposem, sí pot generar realment un increment de la litigiositat, abocant a les parts a situacions de prova impossible.

2.3 Modificar el paràgraf segon de la secció dedicada al Llibre V de l'apartat Estructura i continguts (actual paràgraf cinquè):

Llibre V

[...]

Així mateix, s'incorpora un article específic sobre els animals, que destaca la seva condició d'éssers vius i la voluntat de procurar el seu benestar així com els criteris a tenir en compte en cas de conflicte sobre la seva tinença o, si escau, la titularitat, **així com en cas de lesió o mort**. Es modifica l'article de la troballa incorporant un esment a la Llei de protecció dels animals per evitar disfuncions en l'aplicació.

2.4 Modificar el darrer paràgraf de la secció dedicada al Llibre VI de l'apartat Estructura i continguts:

Llibre VI

[...]

La referència explícita a la mediació s'incorpora en dos preceptes del contracte de compravenda. En primer lloc, en el moment de la determinació del preu, per acord entre les parts, les discrepàncies es poden resoldre a través de la mediació. En segon lloc, s'incorpora en seu de remeis, per recordar la seva utilitat en cas d'incompliment de les obligacions derivades del contracte. **I per últim, cal donar solució a certes situacions conflictives de venda dels animals de companyia.**

JUSTIFICACIÓ:

Les esmenes responen a una actualització normativa i a les modificacions normatives proposades en els llibres i articles que es detallen a continuació.

3. Esmenes de l'article 2, de modificació del llibre segon del Codi civil

3.1 S'afegeix un punt 6) a l'article 212-3, que queda redactat de la manera següent:

Article 212-3. Document de voluntats anticipades

1. La persona major d'edat amb plena capacitat d'obrar pot expressar en un document de voluntats anticipades les instruccions per a la realització d'actes i tractaments mèdics, per al cas en què es trobi en una situació en què no ho pugui decidir per ella mateixa. També pot designar la persona que, en substitució seva, ha de rebre la informació sobre la seva salut i decidir sobre la realització d'aquells actes i tractaments.
2. En el document de voluntats anticipades hi poden constar previsions referents a la donació dels òrgans o del cos, i a les formes d'enterrament o a la incineració.
3. Els professionals que atenguin l'atorgant d'un document de voluntats anticipades han de respectar les instruccions que hi expressa, dins dels límits que estableix la legislació de l'àmbit sanitari.
4. Pel que fa a la forma d'atorgament del document de voluntats anticipades, al procediment de comunicació de les voluntats anticipades al centre sanitari i als seus efectes, hom s'ha d'ajustar al que estableix la legislació especial de l'àmbit sanitari.
5. El document de voluntats anticipades és sempre revocable.

6. Si la persona té animals al seu càrrec poden constar en el document les previsions respecte qui s'ha de fer càrrec dels mateixos, i si s'escau, els recursos associats.

JUSTIFICACIÓ:

Si bé és cert que originàriament el document de voluntats anticipades ha estat concebut amb una naturalesa similar al "testament vital" a l'ordenament civil espanyol, la realitat és que a la pràctica s'ha superat aquest concepte, i s'estan recollint altres circumstàncies que, per raons de necessitat, requereixen una acció immediata quan l'atorgant queda incapaç o mor. De fet, indicador d'aquest canvi de concepció ja ho ha estat el fet de què el "testament vital" a l'ordenament jurídic espanyol es regula a la Llei 41/2002, de 14 de novembre, bàsica reguladora de l'autonomia del pacient i drets i obligacions en matèria d'informació i documentació clínica, quedant directament vinculat a l'àmbit clínic, però en canvi al dret civil català el document de voluntats anticipades ha quedat incorporat al Codi Civil i no a una Llei especial fora d'aquesta norma general.

Tot i així, en som conscients de la seva ubicació al Capítol dedicat a l'autonomia de la persona en l'àmbit de la salut, fet que cobra tot el sentit en tant que els serveis mèdics són els primers en tenir coneixement d'una incidència de salut tal que requereixi conèixer el contingut del document de voluntats anticipades en relació precisament a les disposicions sobre la pròpia salut en determinades situacions, però això no es contradiu amb la possibilitat d'incloure l'addició que interessem, no sols perquè aquesta realitat a la pràctica és una realitat que s'està duent a terme sense que per això es desnaturalitzi la figura, sinó perquè guanya en efectivitat la previsió de les voluntats anticipades, en tant que s'atorga una més gran seguretat a la persona deixa cobert el seu desig per a aquell moment en que no pugui decidir per si mateixa, i es dona cobertura a una

situació que pot esdevenir d'urgent necessitat: els animals a càrrec de persones sovint queden en desamparament en cas d'accident greu que impossibiliti la comunicació, o de mort sobrevinguda, quan ningú coneix l'existència de l'animal (p. ex. Persones soles), o quan viuen amb la família però els seus membres no són considerats per l'atorgant per a fer-se'n càrrec i es prefereix designar un tercer expressament fins que s'obri el testament.

A manca d'aquesta previsió, sovint els professionals de diferents àmbits, ens trobem amb situacions on un animal havia quedat en situació de desamparament i ni tan sols els serveis socials han pogut actuar perquè se'n desconeixia la seva existència. No podem passar inadvertit el fet de què ja s'ha consolidat la consideració dels animals com a éssers amb capacitat de sentir, i per tant de patiment, als que l'ordenament jurídic protegeix establint una sèrie d'obligacions de les persones propietàries: manteniment en bones condicions, obligació d'aliment, atenció veterinària... i precisament amb la previsió del seu destí al document de voluntats anticipades, s'està possibilitant que el propietari de l'animal pugui deixar garantides totes les obligacions de manteniment i cura per al moment de que no tingui capacitat, per malaltia greu o mort, de fer-se'n càrrec, evitant possibles riscos per a la vida de l'animal per manca d'atenció fins a l'obertura del testament o del procediment de successió.

3.2 Es modifica l'article 222-2, que queda redactat de la manera següent:

Article 222-2. Poder en previsió de pèrdua sobrevinguda de capacitat.

1. No cal posar en tutela persones majors d'edat que, per causa d'una malaltia o deficiència persistent de caràcter físic o psíquic, no es poden governar a si mateixes, si a aquest efecte han nomenat un apoderat en escriptura pública perquè tingui cura de llurs interessos, **incloent la destinació i tinença dels animals que estiguin al seu càrrec o dels que tingui la titularitat.**

2. El poderdant pot ordenar que el poder produeixi efectes des de l'atorgament, o bé establir les circumstàncies que han de determinar l'inici de l'eficàcia del poder. En el primer cas, la pèrdua sobrevinguda de capacitat del poderdant no comporta l'extinció del poder. El poderdant també pot fixar les mesures de control i les causes per les quals s'extingeix el poder.

3. Si en interès de la persona protegida s'arriba a constituir la tutela, l'autoritat judicial, en aquell moment o amb posterioritat, a instància del tutor, pot acordar l'extinció del poder.

4. El poderdant pot establir la gestió de les seves voluntats digitals i llur abast perquè, en cas de pèrdua sobrevinguda de la capacitat, l'apoderat actuï davant dels prestadors de serveis digitals amb els qui el poderdant tingui comptes actius a fi de gestionar-los i, si escau, sol·licitar-ne la cancel·lació. En la mesura que sigui possible, el poderdant també ha de poder conèixer les decisions sobre els comptes actius que hagi d'adoptar l'apoderat i participar-hi.

JUSTIFICACIÓ:

En l'atorgament de poders per al cas de pèrdua sobrevinguda de capacitat, és important que es reconegui la possibilitat d'incloure indicacions per tal que l'administrador que ha de vetllar pels

interessos de la persona que perd la capacitat sàpiga com ha de gestionar la salvaguarda dels animals que estaven al seu càrrec. Això contribueix a la tranquil·litat i seguretat de la persona atorgant, i a evitar que, en cas de pèrdua de la seva capacitat, els animals quedin desemparats o acabin a una protectora -entenent la situació de saturació d'aquests establiments- si es podia preveure una altra possibilitat per a ells.

3.3 S'afegeix una lletra i) a l'article 233-1.1, amb el text següent:

Article 233-1. Mesures provisionals

1. El cònjuge que pretengui demandar o demandi la separació, el divorci o la nul·litat del matrimoni i el cònjuge demandat, en contestar la demanda, poden sol·licitar a l'autoritat judicial que adopti, d'acord amb els procediments que estableix la legislació processal, les mesures provisionals següents:

[...]

i) El règim de convivència dels animals i de les càrregues associades, atenent a l'interès dels membres de la família i el benestar dels animals.

3.4 S'afegeix una lletra e) a l'article 233-2.5, amb el text següent:

Article 233-2. Mesures definitives

5. A més del que estableix l'apartat 4, el conveni regulador també ha de contenir, si escau:
[...]

e) L'atribució de la tinença dels animals de companyia **tenint en compte l'interès dels membres de la família i el benestar de l'animal. Es podrà preveure el repartiment del temps de convivència i cura i les càrregues associades i, si és el cas, de la seva titularitat, **fent-ho constar en el corresponent registre d'identificació dels animals.****

3.5 Es modifica l'article 233-4.2, que queda redactat de la manera següent:

Article 233-4. Mesures definitives acordades per l'autoritat judicial

2. Si algun dels cònjuges ho sol·licita, l'autoritat judicial ha d'adoptar les mesures pertinents respecte a l'ús de l'habitatge familiar i el seu parament, la prestació compensatòria, la compensació econòmica per raó del treball si el règim econòmic és el de separació de béns, la liquidació del règim econòmic matrimonial, la divisió dels béns comuns o en comunitat ordinària indivisa i el règim de tinença, **convivència i cura dels animals de companyia**, que es determina d'acord amb el que estableix l'article 511-3, **així com si escau, la titularitat dels animals, circumstància que es farà constar en el corresponent registre.**

JUSTIFICACIÓ:

En aquesta reforma s'introdueixen preceptes sobre les crisis matrimonials destinats a concretar el règim de custòdia dels animals de companyia, qüestió que ja ha estat objecte de controvèrsia en els nostres tribunals. I ara es pretén definir aquesta qüestió a la llei, sense que depengui de la sensibilitat de cada jutge o jutgessa. Per exemple, els tribunals poden sol·licitar proves sobre qui està cuidant l'animal i els llaços d'afecte per obtenir el millor interès o benestar de l'animal.

En aquests casos, es pot fixar la custòdia compartida o única i els règims de visita de l'animal entre parelles que se separen, i es demana a veterinaris o etòlegs que determinin com afectaria l'animal una separació d'un determinat membre de la família per tenir en compte l'interès d'aquest animal. Aquests acords de custòdia compartida d'animals de família constitueixen una àrea pionera d'un notable desenvolupament i ja hi ha moltes sentències que han dictaminat sobre aquestes qüestions.

Es proposa que la introducció de la possibilitat que la cura dels animals de companyia sigui confiat a un o a dos cònjuges determina, per motius de seguretat jurídica i responsabilitat, la necessitat que aquesta situació de cotitularitat sigui reflectida també, registralment, en els actuals sistemes d'identificació dels animals de companyia, que conseqüentment s'han d'adaptar, si s'escau, aquesta nova previsió legal.

3.6 Es modifica l'article 233-11.3, que queda redactat de la manera següent:

Article 233-11. Criteris per a determinar el règim i la manera d'exercir la guarda

3. En interès dels fills, no es pot atribuir la guarda al progenitor ni es pot establir cap règim d'estades, comunicació o relació, o si existeixen s'han de suspendre, quan hi hagi indicis fonamentats que ha comès actes de violència familiar o masclista. Tampoc no es pot atribuir la guarda al progenitor, ni es pot establir cap règim d'estades, comunicació o relació, o si existeixen s'han de suspendre, mentre es trobi incurs en un procés penal iniciat per atemptar contra la vida, la integritat física, la llibertat, la integritat moral o la llibertat i la indemnitat sexual de l'altre progenitor o els seus fills o filles, o estigui en situació de presó per aquests

~~delictes i mentre no s'extingeixi la responsabilitat penal o quan hagi hagut sentència ferma per delictes contra els animals amb els que els fills convisquin o formin part del seu àmbit familiar.~~

En el mateix sentit, tampoc es pot atribuir la guarda al progenitor, ni es pot establir cap règim d'estades, comunicació o relació, o si existeixen s'han de suspendre, mentre es trobi incurs en un procés penal iniciat per delictes contra els animals, o per amenaça de causar-los; i, mentre no s'extingeixi la responsabilitat penal.

JUSTIFICACIÓ:

El vincle existent entre els maltractaments als animals i la violència domèstica i de gènere i el maltractament infantil, té repercussions en l'àmbit civil, per a una millor protecció de les víctimes en aquests casos. Nombrosos estudis demostren que el maltractament a animals i l'amenaça de maltractar-los, especialment els de companyia, formen part d'un sistema coercitiu, i que aquest tipus d'agressió és utilitzada pels agressors com a tàctica per intimidar, controlar i fer patir a menors i persones en situació de vulnerabilitat, especialment en el context familiar. El maltractament animal i l'amenaça de maltractar els animals és també una eina per assegurar el silenci de les víctimes humanes sobre altres abusos que pateixen o que han presenciats, o fins i tot per dificultar que les víctimes fugin.

La creixent presència dels animals de companyia a la nostra societat, integrats en nuclis familiars i amb estrets lligams emocionals i afectius amb els éssers humans amb els quals conviu, implica també que el maltractament animal sigui emprat cada vegada més com a eina per controlar i victimitzar els humans, per exemple, en casos de violència intrafamiliar, amb un important impacte en les decisions i el benestar de les víctimes humanes, ja que aquesta tàctica aconsegueix infondre el mateix terror i exercir el mateix control sobre les dones i els seus fills que l'ús de violència física.

A més del sofriment, por i desesperació que pot patir el menor en haver de presenciar els danys i ferides infligides a un animal proper, quan aquests actes són comesos per adults del seu nucli familiar, això pot minvar la seva sensació de seguretat, i pot ser considerable el dany emocional i psicològic sofert. Així mateix, presenciar actes de crueltat en la infància i l'adolescència cap a animals està associat amb un major risc de desenvolupar actituds agressives i problemes conductuals com el bullying i la delinqüència juvenil i és un factor de risc per a futures conductes antisocials. Els estudis posen de manifest la necessitat de protegir els menors d'edat d'aquest tipus d'agressors, especialment en el context de la llar, on aquests abusos poden ser més difícils de detectar.

També s'ha constatat que, les persones que atempten contra els animals, presenten graus de perillositat que els fa propensos a delinquir contra les persones, de manera simultània o en una escala ascendent en la interacció delinqüencial.

Per tot això, l'existència d'indícis, processos penals i condemnes per delictes contra els animals, són indicatius d'un grau més elevat de perillositat de l'agressor, bé en tant que hi ha risc de victimitzar a les persones amb qui conviu a través d'aquestes accions, o per la manca d'empatia

amb el patiment d'altres éssers que són degradats a la categoria de coses, de manera que hi ha un elevat risc de què l'individu esdevingui més propens a exercir també, alternativament, violència cap a les persones. Per això, cal tenir en compte aquesta concurrència de violència contra els animals en la relació de criteris a valorar pel jutge a l'hora d'atorgar o, si s'escau, retirar la guarda de menors d'edat o incapacitats als seus progenitors, quan aquests s'han vist implicats en aquestes conductes violentes.

Esmena proposada per la Coordinadora de Professionals per a la Prevenció d'Abusos (CoPPA). A propòsit de la mateixa, vegeu àmplia documentació sobre la matèria en:

<https://coppaprevencion.org/violencia-hacia-animales/>

Així mateix, vegeu el fòrum celebrat al Senat el 29 d'abril de 2021: "*Violència de gènere: quan es agredeix la víctima a través dels seus animals*":

<http://www.apdda.es/2021/05/foro-violencia-de-genero-cuando-se.html>

4. Esmena d'addició d'un article 4, de modificació del llibre quart del Codi civil

4.1 S'afegeix un apartat tercer a l'article 421-2, que queda redactat de la manera següent:

Article 421-2. Contingut del testament

1. En testament, el causant ordena la seva successió mitjançant la institució d'un o més hereus i pot establir llegats i altres disposicions per a després de la seva mort.
2. El testament, a més del que estableix l'apartat 1, pot contenir les voluntats digitals del causant i la designació d'una persona encarregada d'executar-les. A manca de designació, l'hereu, el marmessor o l'administrador de l'herència poden executar les voluntats digitals o encarregar-ne l'execució a una altra persona.
- 3. La persona propietària d'animals pot disposar per testament d'ells, atenent a la seva protecció i benestar. A falta de disposició testamentària, es lliuraran a les hereves o hereus, i si no se'n fa càrrec, tenen la càrrega de lliurar-los a l'òrgan administratiu o centre que tingui encomanada la cura d'animals abandonats.**

JUSTIFICACIÓ:

Les repercussions jurídiques de la relació dels éssers humans amb els animals en contextos de convivència amb ells, no es limiten als supòsits de ruptura de parella, sinó que es revelen també en altres àmbits, com la cada vegada més habitual incorporació de clàusules testamentàries relatives als animals de companyia, sobre les quals aquesta reforma hauria d'introduir també les corresponents previsions, que garanteixin la destinació d'aquests animals en condicions de protecció i benestar.

D'una banda, són necessàries previsions en el Codi civil que permetin donar adequat encaix i suport legal als que expressen la seva voluntat d'incloure en el seu testament disposicions relatives als animals que es troben al seu càrrec i / o cura. D'altra banda, la consideració dels animals com a éssers vius dotats de sensibilitat té directa repercussió en aquests supòsits en què, com a tals éssers vius, els animals no poden quedar desemparats, a l'espera que s'iniciï i resolgui el procediment successori.

4.2 Es modifica l'article 451-17.2, per tal d'incorporar una nova lletra f, quedant redactat de la manera següent:

Article 451-17. Causes de desheretament

2. Són causes de desheretament:
 - a) Les causes d'indignitat que estableix l'article 412-3.
 - b) La denegació d'aliments a la persona testadora o al seu cònjuge o convivent en parella estable, o a l'ascendència o descendència de qui testa, en els casos en què hi ha l'obligació legal de prestar-los-en.
 - c) El maltractament greu, que inclou el de caràcter psicològic, a qui testa, al seu o a la seva

cònjuge o convivent en unió estable de parella, o a l'ascendència o descendència de qui testa.

d) La suspensió o la privació de la potestat que corresponia a la persona progenitora legitimària sobre el fill o filla causant o de la que corresponia al fill o filla legitimària sobre un net o neta del o de la causant, en ambdós casos per causa imputable a la persona suspesa o privada de la potestat.

e) L'absència manifesta i continuada de relació familiar entre la persona causant i la persona legitimària, si és per una causa exclusivament imputable a la legitimària.

f) El maltractament dels animals de la persona causant o amb qui convisqui aquesta.

JUSTIFICACIÓ:

En les últimes dècades ha anat augmentant la sensibilitat i el coneixement al voltant dels animals, estrenyent cada vegada més les relacions de les persones cap a ells i donant peu a nombrosos estudis, realitzats en diversos països, sobre l'anomenat "vincl humà-animal". Aquest vincle ha estat constatat des de diverses perspectives, com ara els beneficis (físics, emocionals, socials) que pels humans comporta la convivència i la interacció amb animals de companyia. Així mateix, els estudis recullen manifestacions de la transcendència que el vincle amb els animals té per als éssers humans, especialment en situacions de vulnerabilitat, comprovant que fins i tot en les circumstàncies més desfavorables i perilloses, les persones tenen en compte als seus animals i tracten de buscar solucions que els incloguin. De la mateixa manera, ha estat estudiat i verificat el negatiu impacte que la pèrdua o la separació d'un animal pot tenir per a les persones, amb repercussions que afecten negativament en la seva salut física i mental.

La constatació de l'existència d'aquest vincle i de la inclinació que els éssers humans poden arribar a sentir pels animals amb els quals conviuen estretament, fa necessari incorporar en el llistat de causes de desheretament aquells actes de maltractament que es cometin precisament contra aquests animals, atès que aquest maltractament constitueix en si mateix un acte directament atemptatori contra la persona que els cuida, els atén, desenvolupa un vincle cap a ells i pateix amb el seu sofriment i pèrdua. Un acte que, per tant, comporta una gravetat que justifica i legitima la decisió de desheretar a qui la comet.

Si bé és cert que la incorporació a l'article 451-17 del maltractament de caràcter psicològic pot fer pensar que ja te cabuda la causa de desheretament per maltractament al/als animal/ls del causant, la realitat és que la manca de previsió expressa en el sentit que proposem, sí pot generar realment un increment de la litigiositat, en tant que s'abocaria a situacions de prova impossible, com haver d'acreditar després de la defunció que la persona va ser maltractada psicològicament a través d'un maltractament al seu animal, fet que a més suposa un increment en la complexitat d'aquesta litigiositat. Amb la nostra proposta en canvi, la previsió autònoma del maltractament a l'animal del causant com a causa de desheretament, disminuirà d'entrada el grau de litigiositat -contràriament al que s'argumenta com a fonament denegatori-, en tant que sempre que estigui acreditat aquest maltractament (de fàcil prova amb informes veterinaris, testimonis, denúncies, sentències...) ja no serà viable l'inici d'un procediment d'impugnació d'aquesta causa. En contrast amb això, tornem a què si cal acreditar un maltractament psicològic a través del maltractament animal, s'obre la porta a una dificultat de prova sobre la persona finada, que potser va deixar

acreditat el seu maltractament psicològic per una altra causa principal que no fos el maltractament animal, senzillament per manca de consciència sobre el mateix (com succeeix actualment amb la violència ambiental en l'àmbit de la violència de gènere, que s'ha reconegut expressament per al que aquesta violència específica no passi desapercibuda i facilitar-ne la seva detecció a partir de la norma positiva).

Sobre resultats d'estudis que constaten l'existència del "vinclè humà-animal", vegeu: CoPPA (2020). *El vinclè humà-animal: realitat i implicacions de la relació entre éssers humans i animals de companyia* (CoPPA D17-DMRC, 09/20). Coordinadora de Professionals per a la Prevenció d'Abusos.

5. Esmena de l'article 5, de modificació del llibre cinquè del Codi civil

5.1 Es modifica l'article 511-3, que queda redactat de la manera següent:

Article 511-3. Els animals

1. Els animals son éssers vius amb sensibilitat física i psíquica que han de ser cuidats i tractats conforme **aquesta condició** i a la seva espècie ~~i natural destinació~~. S'ha de procurar el benestar de l'animal.

2. Només se'ls apliquen les regles dels béns en allò que permet llur naturalesa. En tot cas es prohibeix el maltractament i l'abandó. El seu sacrifici únicament pot ser conforme a les normes previstes a aquest efecte.

3. En la resolució de qualsevol conflicte sobre la titularitat o tinença d'un animal de companyia, a més de procurar el seu benestar, s'ha de tenir en compte l'existència d'indisidències fonamentades de la comissió d'actes de violència domèstica o masclista per part de qui reclama la seva titularitat o tinença, així com el seu valor, l'ús al que es destina, el major vincle emocional amb l'animal, una major necessitat de la seva companyia o altres circumstàncies anàlogues, sense que prevalgui necessàriament la titularitat formal o administrativa.

4. En el cas que la lesió a un animal de companyia hagi provocat la seva mort o un menyscabament greu de la seva salut física o psíquica, tant el seu propietari com els que convisquin amb l'animal tenen dret que la indemnització compregui la reparació de dany moral causat.

JUSTIFICACIÓ:

El tractament i cura als animals prové del fet que són éssers que senten i l'espècie a la que pertanyen és només una de les condicions que justifica la necessitat de cuidar-los. El concepte de la seva "natural destinació" com a motivació d'aquest ben tractament no sembla el més adequat en aquest context, doncs té una connotació d'utilitat a l'ésser humà que s'allunya del que pretén la reforma. A banda, cal tenir en compte que és un concepte abstracte i contrari al principi de seguretat jurídica.

El dany o sofriment moral per la pèrdua o el dany causat a un animal de companyia és una realitat reconeguda en pronunciaments judicials. Aquesta esmena es fa doncs atenent a la jurisprudència sobre la matèria pel que fa a l'acceptació general de l'existència d'una pertorbació, agitació, inquietud, tristesa i patiment psicològic que s'espera en els que conviuen amb l'animal que ha patit el dany.

6. Esmena d'acció de l'article 6, de modificació del llibre sisè del Codi civil

6.1 S'afegeix un apartat cinquè a l'article 621-37, amb el següent contingut (actualment, apartat sisè):

Article 621-37. Remeis

6. El venedor d'un animal respon davant el comprador per l'incompliment dels seus deures d'assistència veterinària i cures necessàries per garantir la seva salut i benestar, si l'animal pateix una lesió, malaltia o alteració significativa de la conducta que té origen anterior a la venda. També respon del sanejament pels vicis o defectes ocults de l'animal. Quan per qualsevol motiu procedís la resolució de la venda, el comprador no podrà ser obligat a la devolució o substitució de l'animal per a percebre la indemnització.

JUSTIFICACIÓ:

D'acord amb l'esperit i objectius d'aquesta reforma, quan sobre la base de la llei i el contracte, es motivés la resolució de la compravenda (malaltia, incompliment sobre les característiques pactades, etc.), resulta inadmissible que el comprador hagi de ser obligat a la devolució o substitució de l'animal per un altre. L'anterior resultaria incompatible amb la consideració legal dels animals com a éssers vius dotats de sensibilitat física i psíquica, diferent de les coses o béns, ja reconeguda en aquest codi. Així mateix, l'obligació de retornar als animals resulta totalment contrària a el reconeixement del vincle que s'estableix entre aquests i els humans, que transcendeix per complet l'aspecte material. No té sentit que el codi civil atengui aquest vincle en qüestions de família, com les separacions, i no en altres àmbits, com aquest, entre d'altres.

Resulta il·lògic i injust que qui ha assumit la responsabilitat de la cura d'un animal que finalment resulta malalt, es vegi obligat a desfer-se'n o a substituir-lo per un altre, per ser d'alguna manera compensat per això. Finalment, aquesta regla deixaria els animals que es troben en aquesta situació davant d'una completa desprotecció, i d'alguna manera està facilitant la mala praxi en les cessions d'animals.

7. Incorporació d' una Disposició Addicional relativa a modificacions legislatives

7.1 S'afegeix una disposició addicional, amb el següent contingut:

Disposició addicional ...

Modificació del Decret Legislatiu 2/2008, de 15 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei de protecció dels animals.

S'afegeix un apartat a l'article 14 relatiu al Registre general d'animals de companyia i censos municipals per tal d'incloure:

14.10 Essent ferma la resolució judicial de divorci, separació o qualsevol altre que estableixi la titularitat d'un animal, l'autoritat judicial remetrà ofici al Registre general d'animals de companyia per tal de fer efectiu l'assentament oportú al registre.

JUSTIFICACIÓ:

Donat que les modificacions proposades suposen o poder suposar una alteració a la titularitat de l'animal, és necessària la modificació del Decret Legislatiu per tal de dur a terme la inscripció resultant de les corresponents resolucions judicials.

A Barcelona, 9 d'octubre de 2023

Elaborat en col·laboració: INTERcids, Operadors Jurídics pels animals, Fundació Franz Weber (FFW) i la Coordinadora de Professionals per la prevenció dels abusos (CoPPA).